

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Професійна етика бухгалтера та аудитора

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Облік і оподаткування

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Затверджено на засіданні кафедри обліку і оподаткування,
Протокол № 9 від 23 грудня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Професійна етика бухгалтера та аудитора
Викладач (-і)	Василюк М.М., д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування
Контактний телефон викладача	+38(066)4653250
Е-mail викладача	mariya.vasyliuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/3604
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій
2. Анотація до курсу	
«Професійна етика бухгалтера та аудитора» є навчальною дисципліною, що належить до вибіркових дисциплін та формує у здобувачів цілісну систему знань з теоретичного оволодіння та набуття практичних навичок використання міжнародних та вітчизняних норм і принципів поведінки та моралі професійних бухгалтерів і аудиторів, визнання відповідальності перед власниками, колективом, громадськістю. Структуру та зміст курсу побудовано на основі узагальнення концептуальних засад системи етичних знань і цінностей кодексів етики професійних бухгалтерів і аудиторів.	
3. Мета та цілі курсу	
<i>Мета:</i> опанування фундаментальних принципів етики професійного бухгалтера і аудитора; роз'яснення та аргументування основних вимог до сучасних професійних бухгалтерів і аудиторів; формування уявлення щодо організації праці і відповідальності сучасних професійних бухгалтерів і аудиторів; формування у студентів етичної комунікативної компетентності на засадах культури ділової взаємодії й свідомого ставлення до потенціалу професійного саморозвитку. <i>Цілі курсу:</i> оволодіння сучасними концептуальними засадами системи етичних знань і цінностей кодексів етики професійних бухгалтерів і аудиторів, а також моделі поведінки в конкретних ситуаціях, що виникають в професійній діяльності та господарській практиці; освоєння практичних навичок застосування знань етичних положень в практичній діяльності; формування внутрішнього прагнення дотримуватися законодавчих і нормативних актів з ведення бізнесу, обліку та аудиту, міжнародних і національних кодексів етики професійних бухгалтерів і аудиторів.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов. <i>Загальні компетентності:</i> ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК05. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. ЗК06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК07. Здатність бути критичним та самокритичним. <i>Фахові компетентності:</i> СК10. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків. СК11. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. <i>Програмні результати навчання:</i> ПР17. Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та	

відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття. ПР20. Виконувати професійні функції з урахуванням вимог соціальної відповідальності, трудової дисципліни, вміти планувати та управляти часом.			
5. Організація навчання			
Обсяг курсу – 90 год.			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
		денна форма	заочна форма
лекції		16	6
практичні		14	4
самостійна робота		60	80
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Статус дисципліни
VIII	071 Облік і оподаткування	четвертий	вибіркова
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		Кількість годин (денна/заочна форма навчання)	
		лекція	практичне заняття самостійна робота студента
ТЕМА 1. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА: РОЛЬ І МІСЦЕ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ 1.1. Етимологія, сутність етики та концепція моральності. 1.2. Виникнення та значення в суспільстві професійної етики. 1.3. Професійна етика бухгалтерів та аудиторів як елемент професійної культури.		2/1	1/- 4/8
ТЕМА 2. ПРОФЕСІЙНІ ОБ'ЄДНАННЯ БУХГАЛТЕРІВ ТА АУДИТОРІВ 2.1. Міжнародні професійні організації бухгалтерів та аудиторів. 2.2. Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю: особливості діяльності та функції у сфері дотримання етичних норм аудитором. 2.3. Роль ВПГО «Спілка аудиторів України» у поширенні етичних принципів. Діяльність Міжнародної громадської організації «Рада незалежних бухгалтерів та аудиторів» у сфері формування професійної культури та захисту інтересів бухгалтерів та аудиторів. 2.4. Особливості діяльності Української асоціації сертифікованих бухгалтерів і аудиторів, Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України, Федерації аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України та їх роль у сприянні розвитку професії на засадах етики та доброчесності.		2/-	1/- 10/12
ТЕМА 3 ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО БУХГАЛТЕРА ТА АУДИТОРА 3.1. Особливості професійної діяльності сучасного бухгалтера та аудитора. Професійна компетентність та необхідний рівень кваліфікації. 3.2. Професійні знання та навички бухгалтера та аудитора		2/-	2/1 8/10

(hard skills). Гнучкі навички (soft skills) бухгалтера та аудитора майбутнього. 3.3. Психологічні типи особистості бухгалтера та аудитора. Статус професійного бухгалтера.				
ТЕМА 4. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ БУХГАЛТЕРА ТА АУДИТОРА 4.1. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності). Загальна характеристика принципів професійної етики бухгалтерів та аудиторів. 4.2. Загрози порушення, заходи з запобігання та усунення загроз порушення принципів професійної етики. 4.3. Дотримання етичних норм при підготовці та поданні даних, а також роботі з конфіденційною інформацією.		2/1	2/-	8/12
ТЕМА 5. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ АУДИТОРІВ 5.1. Вимоги дотримання професійної етики аудиторами та вимоги до їх кваліфікації. 5.2. Принцип незалежності в аудиторській діяльності та відповідальність аудитора за порушення етичних норм. Загрози та напрями забезпечення дотримання етичних принципів аудиторами. 5.3. Особливості професійної етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту.		2/-	2/-	8/8
ТЕМА 6. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ШТАТНИХ БУХГАЛТЕРІВ 6.1. Вимоги дотримання професійної етики штатними бухгалтерами. 6.2. Професійна компетентність та вимоги до кваліфікації бухгалтерів. 6.3. Корпоративна культура та її роль у забезпеченні етичної поведінки та взаємодії працівників підприємства.		2/1	2/1	6/10
ТЕМА 7. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВНОЇ АУДИТОРСЬКОЇ СЛУЖБИ ТА ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ 7.1. Морально-етичні принципи професійної діяльності працівників Державної аудиторської служби України та Державної податкової служби України. 7.2. Норми етичної поведінки працівників Держаудитслужби та ДПС України. 7.3. Заходи з поширення етичних принципів та протидії корупції. Формування культури доброчесності.		2/-	2/-	8/8
ТЕМА 8. ЕТИЧНІ КОНФЛІКТИ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ 8.1. Сутність та характеристика етичних конфліктів. 8.2. Шляхи розв'язання етичних конфліктів. Порядок звільнення бухгалтера та аудитора з ініціативи керівництва та за власним бажанням. 8.3. Конфлікт інтересів та напрями його розв'язання.		2/-	2/-	8/12
Разом		16 / 6	14 / 4	60 / 80
6. Система оцінювання курсу				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни		Система оцінювання знань здобувачів освіти з навчальної дисципліни включає <i>поточний</i> та <i>семестровий</i> контроль знань. Поточний контроль здійснюється під час проведення		

аудиторних занять і має на меті перевірку знань здобувачів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи (усні відповіді, доповіді, дискусії, розв'язування практичних ситуацій (задач), тестування тощо). Оцінки отримані здобувачами, виставляються в електронні академічні журнали.

Накопичення балів студентом під час вивчення дисципліни проводиться у такому співвідношенні:

- поточне оцінювання в навчальному семестрі (90 %);
- самостійна робота студента (індивідуальне завдання/тестування (10 %).

Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається наростаючим підсумком як сума оцінок за поточне оцінювання та самостійну роботу.

До залікової відомості виставляється підсумкова оцінка за стобальною шкалою та шкалою ECTS:

Зараховано – “відмінно” (90-100 балів) – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв'язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв'язки; вільно володіє науковими термінами;

Зараховано – “добре” (70-89 балів) – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв'язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв'язках;

Зараховано – “задовільно” (50-69 балів) – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв'язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв'язки;

Незараховано (менше 50 балів) – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

Отримання додаткових балів з дисципліни можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Також за рішенням кафедри обліку і оподаткування здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали (див. Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, URL: [https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-](https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi)

	osvity.pdf
Вимоги до письмових робіт	Студенти виконують письмові роботи, основною метою яких є перевірка ступеня засвоєння теоретичних положень курсу. У разі відсутності здобувача з поважних причин при написанні роботи йому надається можливість виконати цей вид роботи в межах індивідуально-консультативної роботи з викладачем або в межах визначеного викладачем відповідного семінарського заняття. При неявці здобувача у зазначений термін без поважних причин кількість балів за письмову роботу дорівнює “0” (нуль). При написанні письмових робіт слід дотримуватись академічної доброчесності.
Практичні заняття	Практичні заняття проводяться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і практичну сторону з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Під час практичних занять студент отримує оцінки за результатами усних відповідей, доповідей, дискусій, розв'язування практичних ситуацій (задач), тестування тощо. Оцінки за практичні заняття враховуються при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни.
Самостійна робота	Загальний обсяг годин самостійної роботи, що відводиться на вивчення дисципліни складає 60 год. - для студентів денної форми навчання та 80 год. - для заочної форми навчання. Студентам пропонується виконання завдань, що розміщені у Системі дистанційного навчання Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/3641). Згідно графіку навчального процесу в період контролю за самостійною роботою студенти виконують завдання на платформі дистанційного навчання.
Підсумковий контроль	Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається наростаючим підсумком як сума оцінок за поточне оцінювання та самостійну роботу.
Методи навчання	<i>Наочні методи</i> навчання - ґрунтуються на візуальному сприйнятті інформації для полегшення вивчення навчального матеріалу (використання ілюстрацій, графіків, схем, мультимедійних матеріалів (презентації, відео). <i>Інтерактивні методи</i> навчання - ґрунтуються на принципі зворотного зв'язку, коли здобувач освіти отримує відповіді, зауваження та поради щодо певної проблематики від викладача чи одногрупників; коли здобувачі освіти взаємодіють між собою, а викладач виступає координатором, а також стежить за дотриманням навчальних та етичних норм (відповіді на запитання та опитування думок здобувачів освіти, кейс-стаді, дискусії, мозковий штурм, ігровий метод). <i>Практичні методи</i> навчання - передбачають виконання задач та вправ), які спрямовані на розвиток навичок і практичного застосування знань.

	<i>Інноваційні методи</i> навчання - поєднують інтерактивні та комп'ютерні технології. Серед інноваційних методів навчання використовуються: компетентісний метод, проєктно-дослідницький метод, використання інформаційно-комунікаційних технологій та діджитал-інструментів. Зокрема інструменти Google, програми Canva, Prezi, Mentimeter. <i>Методи дистанційного</i> навчання - ґрунтуються на використанні інформаційних технологій, в т.ч. університетської авторської системи дистанційного навчання (https://d-learn.pnu.edu.ua), платформ для організації відеоконференцій: Zoom Video Communications, Google Meet.
7. Політика курсу	
<i>Академічна доброчесність:</i> очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Кодексом честі та Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату та ін. <i>Відвідування занять:</i> відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в дистанційному форматі відповідно до встановлених університетом правил. Якщо студент відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника. Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/. Академічну заборгованість студенти здають відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими в університеті правилами. <i>Неформальна освіта:</i> у студентів є можливість отримати додатковий бал до підсумкової оцінки (3-5 балів), пройшовши онлайн курси на платформі Prometheus, Coursera (чи інших рекомендованих кафедрою обліку і оподаткування: https://koia.pnu.edu.ua/platformy-dlia-neformalnoi-osvity/). Також приймаються сертифікати, які підтверджують проходження курсів студентом на інших платформах неформальної освіти. Як правило, студент попередньо повинен погодити з викладачем коректність обраного курсу. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/	
8. Рекомендовані ресурси	
1. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності) / Пер. з англ. – Міністерство фінансів України, 2021. – 386 с. 2. Про затвердження Кодексу етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту : Наказ МФУ України від 29.09.2011 р. № 1217 https://zakon.rada.gov.ua/go/z1195-11 3. Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту (Стандарти). URL: https://na.theiaa.org/translations/PublicDocuments/IPPF-Standards-2017-Ukrainian.pdf. 4. Кодекс етики Інституту внутрішніх аудиторів URL : http://iaua.org/wp-content/uploads/2013/10/Code-of-Ethics-Ukrainian.pdf 5. Кодекс етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту від 29.09.2011 № 1217 (зі	

- змiнами): веб сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1195-11#Text>
6. Про затвердження Правил етичної поведінки в органах Державної податкової служби: наказ Державної податкової служби від 02.09.2019 № 52 (із змінами): веб сайт. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/73616.html>
7. Бурденко І.М., Майборода А.В. Професійна етика бухгалтера: управлінський підхід. Бізнес-навігатор. 2020. № 5 (61). С. 194-199. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82395>
8. Лахтіонова Л.А., Лазарєва Г.Р., Черенкова А.В., Васильчук В.В. Сучасні вимоги до бухгалтера в умовах війни. Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти. 2023. № 1. С. 269-281. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/FCS/article/view/17507/24796>
9. Лугова О.І., Єременко А. В., Кириченко І.О., Косовська Ю.С. Професійна етика в роботі бухгалтера. Modern Economics. 2019. № 13 (2019). С.154-160. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V13\(2019\)-24](https://doi.org/10.31521/modecon.V13(2019)-24)
10. Мокринська З.В. Кодекс етики професійних бухгалтерів як основа побудови ефективної бухгалтерської практики. Економіка та держава. 2022. № 5. С. 79-84. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2022.pdf#page=80
11. Кулинич М.Б., Скорук О.В. Професійна етика бухгалтера, аудитора та податківця: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 113 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20684/3/PEBAP_konspekt.pdf
12. Тітенко Ю.А., Педченко Н.С. Поняття професійної етики бухгалтера та її зв'язок з доброчесністю в наукових дослідженнях. Збірник наукових статей магістрів. Полтава: ПУЕТ. 2022. С. 170-173.
13. Quality Control. International Federation of Accountants (IFAC) – The International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB). 2020. URL: <https://www.iaasb.org/projects/quality-control>
14. Якість сучасного аудиту: навч. посібник / за ред. М. М. Василюк, О.Е.Лубенченко, О.Ю. Редько / Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2020. 132 с.

Інтернет-ресурси

Сайт Міжнародної Федерації Бухгалтерів (МФБ): [https:// www.ifac.org](https://www.ifac.org)

Сайт Асоціації дипломованих сертифікованих бухгалтерів (ACCA): [https:// www.accaglobal.com](https://www.accaglobal.com)

Сайт Інституту внутрішніх аудиторів (ІА): [https:// www.global.theiia.org](https://www.global.theiia.org)

Сайт Американського інституту дипломованих громадських бухгалтерів (AICPA): [https:// www.aicpa.org](https://www.aicpa.org)

Сайт Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України: веб сайт. URL: <https://www.ufpaa.org/>

Викладач

Марія ВАСИЛЮК